

DEBATY

Uniwersytet Warszawski

ul. Krakowskie Przedmieście 26/28, Nowa Aula w Starym BUW

1. Dwie Polski, a może więcej? – H. Samsonowicz, J. Tazbir, prowadzenie: J. Żakowski, 16 IX godz. 18

Polska jest jedna. Ale Polski są dwie. A może trzy, cztery, czterdzieści milionów? Dwie na pewno. I nie jest to specyfika naszych czasów. Jak sięgnąć w historię, zawsze było podobnie. Przynajmniej z pozoru od początku czasów historycznych jesteśmy trwale podzieleni na dwie wielkie formacje.

Kiedy to się naprawdę zaczęło? Jakie były przez wieki linie zasadniczych podziałów? Czy podział polityczny miał swój terytorialny wyraz? Czy był związany z różnicami cywilizacyjnymi? Czy miał korzenie w kulturze czy raczej w gospodarce? Czy odzwierciedlał krzyżujące się wpływy Wschodu i Zachodu? Wynikał raczej z różnic kulturowych, wyznaniowych czy osobowościowych? W jakim stopniu linie podziałów mają historyczny i dziedziczny charakter, a w jakim każdy z nas sam decyduje, po której stronie podziału się znajdzie? Wreszcie, czy ten podział to jakieś polskie fatum, czy możemy go zrationalizować i kiedyś przezwyciężyć? Co nam podpowiada historia?

Debatują profesorowie: Henryk Samsonowicz (Wydział Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego) i Janusz Tazbir (Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk). Debatę i dyskusję prowadzi red. Jacek Żakowski (Polityka).

2. Czy polska agresja w życiu publicznym jest czymś wyjątkowym? – J. Grzelak I. Krzemiński, A. Smolar, 17 IX godz. 18

Debate o agresji w życiu publicznym i polityce. Zagadnienie, które wydaje się ważne do przedyskutowania to sprawa światopoglądowo-politycznej nienawiści i towarzyszącej temu agresji, na ogół przybierającej formę symboliczną, taką jak wyzwiska i wrogie, poniżające hasła, pełne obelg wypowiedzi oraz niezwykle agresywna i pełna nienawiści aktywność w Internecie. Z moich własnych badań (I.K.) wynika, że przeciwnicy polityczni zaliczani są do kategorii „potępianych innych” i lokują się wysoko na liście grup mniejszościowych o kwestionowanych tożsamościach. O nienawistnej retoryce i „mowie nienawiści” w dyskursie politycznym mowa jest w Polsce od dawna. Światopoglądowo-polityczna orientacja tego typu ujawnia się spontanicznie w demonstracjach oraz w aktywności internetowej, a także wypowiedziach w mediach (politycy, Radio Maryja). Pytania podstawowe, które warto zadać są następujące:

1. Skąd się bierze ta skłonność do agresji wobec innych, do stygmatyzowania także odmiennych nastawień w ramach własnej grupy narodowej? Czy wyjaśnienie, że na ogół takie postawy przyjmują ludzie mniej wykształceni i pokrzywdzeni przemianami demokratycznymi, bądź też dotknięci niesprawiedliwością kapitalistyczną (David Ost) są prawdziwe i/lub wystarczające?
2. Jakie mechanizmy psychospołeczne wskazałoby rozmówcy za podstawowe przyczyny stanu rzeczy w Polsce?
3. Czy sytuacja wzajemnych nienawiści, zapośredniczonych i wyrażanych politycznie, jest czymś szczególnym dla Polski? Czy można znaleźć inne tego przykłady? Na czym polegałaby specyfika Polski w porównaniu z innymi krajami Europy i świata?

4. Czy można jakoś temu zaradzić?

W debacie udział wezmą profesorowie: Janusz Grzelak (Wydział Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego) i Ireneusz Krzemiński (Wydział Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego). Debata będzie prowadzić Jarosław Gugąła.

3. **Finanse świata** – W. Orłowski, W. Siwiński, prowadzenie: W. Gadomski, 18 IX godz. 16

Debata skoncentruje się wokół czterech podstawowych pytań:

Czym jest i czy jest potrzebny rynek finansowy?

Dlaczego spekulacje finansowe prowadzą do załamania produkcji?

Czy finanse publiczne mogą być źródłem kryzysów?

Czy stworzenie wspólnej waluty europejskiej było dobrym pomysłem?

Uczestnicy debaty będą rozważali następujące bardziej szczegółowe kwestie. W ramach pierwszego pytania spróbują pokazać, czym jest rynek finansowy, jaka jest jego rola w gromadzeniu oszczędności i ich efektywnym wykorzystaniu, jaka jest różnica między tradycyjną bankowością depozytowo-kredytową i bankowością inwestycyjną, co to jest sekurytyzacja finansów oraz jaka jest rola ryzyka finansowego i jakie z tego punktu widzenia jest znaczenie tzw. inżynierii finansowej.

Przy drugim pytaniu omówiona zostanie rola sektora finansowego w wytwarzaniu dochodu narodowego w poszczególnych krajach i na skalę globalną, wyjaśnione będzie, jak powstają „banki” spekulacyjne, załamania finansowe, rozważane będzie także pytanie, czy załamania finansowe muszą prowadzić do załamania produkcji i wzrostu bezrobocia oraz dlaczego Polska w trakcie ostatniego kryzysu uniknęła wielkiego załamania produkcji.

W ramach trzeciego pytania wyjaśniona będzie istota finansów publicznych, a więc budżetów współczesnych państw oraz kwestia długu publicznego, a także to, czy państwo może zbankrutować.

Ostatnie pytanie łączy się z poprzednim, ponieważ kryzysy finansów publicznych są szczególnie niebezpieczne w krajach należących do strefy euro. Rozważane będą kwestie:

- dlaczego równowaga finansów publicznych jest ważna dla funkcjonowania unii walutowej,
- czy powołanie wspólnej waluty w Unii Europejskiej było decyzją ekonomiczną,
- czy przede wszystkim polityczną,
- czy strefa euro może przetrwać,
- jakie byłyby konsekwencje ewentualnego jej rozpadu.

Problem przedstawią profesorowie: Witold Orłowski (dyrektor Szkoły Biznesu Politechniki Warszawskiej) i Włodzimierz Siwiński (Wydział Ekonomii Uniwersytetu Warszawskiego).

4. **Maria Skłodowska-Curie: znaczenie naukowe jej badań** – A. K. Wróblewski, 18 IX godz. 18

Większość absolwentów polskich szkół wie, że Maria Skłodowska-Curie (błędnie nazywana często Marią Curie-Skłodowską) była wielką uczoną, laureatką dwóch Nagród Nobla. Część z nich wymieni przy okazji także nazwy „polon” i „rad”. Natomiast trudności by się pojawiły przy uzasadnieniu jej wielkości jako uczoney. A przecież warto to wiedzieć, jeśli mamy świadomie być z niej dumni! Temu właśnie będzie poświęcony mój wykład.

Proszę się nie obawiać fizyki, niezbędne wiadomości zostaną przedstawione w sposób zrozumiały dla szerokiej publiczności.

Zostaną omówione początkowe lata badań promieniotwórczości. Becquerel odkrył to zjawisko przypadkiem w 1896 r., ale popełnił kilka istotnych błędów w interpretacji swych eksperymentów. Spowodowało to, że promieniowanie uranu uznano za mało ciekawe i przestano się nim zajmować. Także sam Becquerel zajął się innym działem fizyki i być może nie dostałby Nagrody Nobla, gdyby nie przełomowe badania i odkrycia Marii Skłodowskiej-Curie, która – można tak powiedzieć – ponownie odkryła promieniotwórczość i zapoczątkowała burzliwy rozwój dziedziny, z której wkrótce wyrosła fizyka jądrowa. Maria Skłodowska-Curie widziała to, czego nie dostrzegali nieliczni badacze, którzy równocześnie prowadzili analogiczne badania w 1898 r.

A przy okazji przeanalizujemy kilka mitów na jej temat.

5. Jak działa mózg? – A. Brzezicka, P. Durka, M. Kossuth, prowadzenie: Z. Toeplitz, 24 IX godz. 18

Podsumowując odkrycia naukowe 2010 roku, prestiżowe pismo *Science* wśród 10 największych osiągnięć wymieniło aż osiem z szeroko rozumianej biologii, na przykład: mapa genów, geny neandertalczyka, tajemnice rzadkich chorób. Nie ma wśród tych dziesięciu ani jednego odkrycia dotyczącego naszego mózgu. Nie ma też badań mózgu w podsumowaniu przez *Science* pierwszej dekady badań XXI wieku, choć na koniec XX wieku *Science* wymieniał pytania, na które warto szukać odpowiedzi. Wśród nich znalazło się wiele dotyczących mózgu, a zwłaszcza świadomości.

Czy to znaczy, że wiemy już wszystko? A może mamy poważne problemy i nie wiemy, jak nawet zacząć na nie odpowiadać? A może doszliśmy po prostu do granicy poznania? Co naprawdę wiemy o mózgu? Czy wielkość jądra migdałowego decyduje o życiu towarzyskim? Czy poglądy polityczne zależą od budowy układu limbicznego? A może budowa mózgu zmienia się pod wpływem doświadczeń życiowych? Co przyniosą nowe techniki badawcze takie jak neuroobrazowanie, metody badania struktur głębokich mózgu, za pomocą niezwykle precyzyjnych, a zarazem mikroskopijnych kamer i mierników? A może to optogenetyka spowoduje przełom w badaniach?

Debata, w której udział wezmą biolog, fizyk i psycholog: czy odnajdą sposób, który pozwoli na wspólne poszukiwanie odpowiedzi na najważniejsze pytania?

Uczestnicy: dr Aneta Brzezicka, Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej, prof. dr hab. Piotr Durka, Wydział Fizyki Uniwersytet Warszawski, prof. dr hab. Małgorzata Kossut, Instytut Biologii Doświadczalnej PAN im. M. Nenckiego, Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej. Prowadzi: dr Zuzanna Toeplitz, Wydział Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego.

6. Czego boimy się bardziej: ciemności czy promieniowania? – G. Wrochna, K. Meissner, E. Bendyk, 25 IX godz. 18

Analizy europejskiego rynku energetycznego wskazują, że Polska prawdopodobnie jako pierwsza z krajów Unii zacznie odczuwać istotne niedobory energii elektrycznej. Związane jest to z rosnącym zapotrzebowaniem oraz planowanymi wyłączeniami najstarszych bloków węglowych. Każda strategia rozwoju sektora energetycznego powinna opierać się na wielu niezależnych źródłach energii, pytanie brzmi, w jakiej proporcji.

Omówimy:

- możliwości zmniejszenia energochłonności gospodarki,
- rezerwy tkwiące w nowych technologiach, termomodernizacji, tzw. inteligentnych sieciach czy we wspólnym, unijnym (lub szerszym) rynku energetycznym,

- ograniczenia użycia węgla do celów energetycznych związane z emisją gazów cieplarnianych i planowanymi wysokimi opłatami za emisję,
- nadzieje związane z gazem łupkowym,
- odnawialne źródła energii (woda, wiatr, słońce, biomasa).

Źródłem, któremu ze względu na otaczające je kontrowersje poświęcona będzie głównie ta debata, jest energia jądrowa. W Europie jest to źródło dostarczające procentowo najwięcej energii elektrycznej (około jednej trzeciej). Argumenty za i przeciw są poważne i warte rozważenia. Oponenti wskazują na bardzo wysokie koszty inwestycyjne, które mogą jeszcze wzrosnąć po wydarzeniach w Fukushima, ze względu na być może jeszcze ostrzejsze wymogi bezpieczeństwa. Istotny i nośny społecznie jest argument o „niewidzialnym zagrożeniu” związanym nie tylko z możliwością awarii, ale również z bardzo długimi okresami rozpadu niektórych radioaktywnych składników wypalonego paliwa. Zwolennicy podkreślają, że ilości paliwa i odpadów są dziesiątki tysięcy razy mniejsze niż w przypadku źródeł węglowych czy biomasy. Eksploatacja reaktorów nowej generacji, możliwych do wdrożenia, być może nawet w ciągu czterdziestu lat, pozbawiłaby nas praktycznie problemów z odpadami i spowodowała, że istniejące zasoby uranu i toru starczyłyby na co najmniej kilkadziesiąt tysięcy lat, ale reaktory te są dopiero w fazie demonstracyjnej.

Do tych ogólnych argumentów za i przeciw dochodzą pytania specyficzne dla naszego kraju. Czy energetyka jądrowa jest rzeczywiście jedynym sposobem zapewniającym Polsce na dłuższą metę bezpieczeństwo energetyczne? Czy stan sieci energetycznej dopuszcza budowanie ogromnych jednostek i ile kosztowałaby jej, skądinąd i tak konieczna, modernizacja, by to umożliwić? Na ile polski przemysł może włączyć się w budowę koniecznej infrastruktury i samych elektrowni? Czy mamy wystarczającą liczbę ekspertów do tego, żeby zorganizować i kontrolować te kluczowe dla polskiej gospodarki inwestycje? Czy zdążymy wykształcić kadry dla elektrowni i całego otoczenia administracyjnego, technicznego i eksperckiego?

W debacie poświęconej tym problemom wezmą udział: prof. Grzegorz Wrochna, dyrektor Instytutu Problemów Jądrowych w Świerku i Edwin Bendyk z tygodnika Polityka. Debata będzie prowadził prof. Krzysztof Meissner (Wydział Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego).

[Instytut Podstawowych Problemów Techniki PAN](#)
[ul. Pawińskiego 5B](#)

7. Grafen, nanorurki, fulereny: czy przyszłość należy do nanowęgla? – A. Wysmołek, M. Zdrojek, W. Strupiński, L. Stobiński, [21 IX godz. 17](#)

Za badania grafenu w 2010 roku została przyznana Nagroda Nobla. W czasie spotkania na temat niezwykłych własności i zastosowań grafenu, nanorurek węglowych, fulerenów i innych struktur węglowych dyskutować będą fizycy, chemicy i inżynierowie.

W debacie wezmą udział:

dr inż. Włodzimierz Strupiński, Instytut Technologii Materiałów Elektronicznych,
 dr inż. Mariusz Zdrojek, Wydział Fizyki Politechniki Warszawskiej,
 dr Leszek Stobiński, Instytut Chemii Fizycznej PAN,
 dr hab. Andrzej Wysmołek, Wydział Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego.